

Open Forumdag

Verlagboek

20 oktober 2001

Vlaams Parlement

Forum van Organisaties van Etnisch-culturele Minderheden

ACLI/Vlaanderen - AIF - CDF - FMDO - FZO/VL - GHANABA - Internationaal Comité
LAF - Platform Afrikaanse Gemeenschappen - RVDAGE/Vlaanderen
Turkse Unie van België - Vluchtelingen - VOEM -- Wereldvrouwen - Woonwagbewoners

DANK

*Het Forum van Organisaties van Etnisch-culturele minderheden
drukt zijn speciale dank uit
voor **allen die rechtstreeks of onrechtstreeks hebben bijgedragen
tot de geslaagde realisatie van de Open Forumdag.***

*In het bijzonder danken wij Vlaams Minister Mieke Vogels, haar kabinet en haar
administratie, het Intercultureel Centrum voor Migranten, het Vlaams
Minderhedencentrum, de medewerkers van het Vlaams Parlement, de moderatoren
en verslaggevers.*

*Wij houden er ook aan onze eigen achterban te bedanken, de organisaties, hun
leden en hun medewerkers,
voor hun voortdurende inzet voor het Forum, hun participatie op de Open Forumdag
en hun waardevolle inbreng in de vele discussies.*

Inhoud

Voorwoord	4
Inleiding	5
Welkomstwoord	7
Participatie van etnisch-culturele minderheden aan het gemeenschaps leven in Vlaanderen en Brussel op gemeentelijk vlak	10
Verslagen van de Werkgroepen	15
1. Verslag van de Werkgroep Media	
2. Verslag van de Werkgroep Onderwijs	
3. Verslag van de Werkgroep Jeugd	
4. Besluit van de dag	
Slotwoord door de Minister	31
Bijlagen	36
1. Open Forumdag in de pers	
2. Programma	
3. Lijst van de deelnemende organisaties	

Voorwoord

Het **Forum van Organisaties van Etnisch-culturele minderheden** werd, in uitvoering van het minderhedendecreet, in juni 1999 erkend bij Besluit van de Vlaamse Regering. Het ging op 15 augustus 2000 effectief van start, en is vandaag dus bijna twee jaar jong. Het Forum is gegroeid uit een Ontmoetingsdag – waaraan zelf een wordingsproces met verschillende hoorzittingen en een studiedag vooraf ging – tussen de overheid en de verenigingen van migranten (27 september 1997)¹. De tweejaarlijkse organisatie van een ‘Open Forumbijeenkomst’, als één van de doelstellingen van het Forum, is een rechtstreeks gevolg van de studiedag in 1997 .

De **Open Forumdag** van 20 oktober 2001 was de eerste tweejaarlijkse bijeenkomst georganiseerd door het zelfstandig Forum. De bedoeling was om de dialoog aan te gaan met een ruimer publiek uit de brede achterban van de etnisch-culturele minderheden, naast het beleid en onze directe basis. Op deze manier kon de interne ontwikkeling van visies en standpunten rond maatschappelijke thema’s gevoed, getoetst en aangescherpt worden.

In deze bundel vindt u een verslag van de Open Forumbijeenkomst. De integrale weergave van de **debatten** – voor de 3 werkgroepen samen zo een 75-tal bladzijden – is beschikbaar op eenvoudige aanvraag². Zoals vooropgesteld, bood de geslaagde Open Forumdag het Forum en zijn werkgroepen een nieuwe impuls in de ontwikkeling van visies en standpunten. Rond de drie kernthema’s – Media, Onderwijs en Jeugd – werden dan ook **conclusies** opgemaakt, met inbegrip van een aantal heel concrete suggesties. Deze vindt u in een tweede katern.

Wij geloven dat de neerslag van de Open Forumdag en de conclusies van het Forum zeer belangrijk zijn. Ze geven immers **de meningen en bekommernissen weer van de etnisch-culturele minderheden zélf**. Elkeen die een beleid wenst uit te bouwen waar deze groepen direct of indirect bij betrokken zijn – en dan denken we aan alle overheidsniveaus, en allerlei organisaties en diensten – heeft er alle belang bij om te weten wat er leeft bij de basis en zijn beslissingen mede hierop te baseren. Het daadwerkelijk luisteren naar en rekening houden met de etnisch-culturele minderheden, zoals gegroepeerd in het Forum, een **onmisbaar signaal is dat men het ernstig meent met de emancipatie van deze groepen**. We nodigen u dan ook graag uit deze twee bundels met aandacht te lezen.

¹ Zie: Ontmoetingsdag Overheid en Verenigingen van Migranten. Eindrapport. Brussel, Intercultureel Centrum voor Migrantenvzw, 1997.

Voor een korte uiteenzetting van het ontstaan, de structuur, de doelstellingen en de werking van het Forum, zie ook het Welkomstwoord van de woordvoerder verder in de tekst.

² Contacteer *Régine Trouillet* per : Forum van Organisaties van Etnisch-culturele minderheden, Gallaitstraat 76/4, 1030 Brussel; Tel: 02-244.93.34; Fax: 02-245.58.32; E-mail: regine.forum@iccm.be. Verzending per e-mail is gratis. Voor verzending per gewone post worden de verzendingskosten aangerekend.

Inleiding

De Open Forumdag ging door op zaterdag 20 oktober van 9u30 tot 17u. Ze kon rekenen op een grote belangstelling. Er waren een 180-tal aanwezigen uit het verenigingsleven, de integratiesector en de diverse beleidsinstanties (*zie bijlage*).

Het thema was 'de participatie van etnisch-culturele minderheden aan het gemeenschapsleven in Vlaanderen en Brussel'.

Na het onthaal met koffie en thee, ging het eigenlijke programma van start om 9u30.

De woordvoerder van het Forum, Christopher Oliha, heette de deelnemers welkom en schetste het ontstaan, de structuur en de werking van het Forum (*zie verder*).

Daarna volgde een inleiding door Wim Van Roy van *De Wakkere Burger* vzw (*zie verder*). Hij gaf een uiteenzetting over de participatie van etnisch-culturele minderheden op gemeentelijk niveau. Zijn toespraak werd gevolgd door een vragenronde, gemodereerd door Sylvain Van Labeke (directeur van het ICCM, *Intercultureel Centrum voor Migranten* vzw).

Voor de pauze werd een korte toelichting gegeven over de werkgroepen van het Forum, hun ontstaan en hun methodiek. In de schoot van het Forum bestaan drie werkgroepen rond maatschappelijk belangrijke thema's: onderwijs, jeugd en media. Deze thema's worden benaderd vanuit de specifieke invalshoek van hun relaties tot etnisch-culturele minderheden. De werkgroepen bestuderen deze thema's, ontwikkelen visies en standpunten en proberen deze in de realiteit om te zetten via opiniëring, contacten met beleids- en andere actoren en steun aan concrete projecten. Bedoeling van de Open Forumdag is om een impuls te geven aan deze ontwikkeling van visies en standpunten vanuit een ruimere groep. Op basis van die input en de verwerking door de respectievelijke werkgroepen, trekt het Forum zijn conclusies die het overmaakt aan de relevante actoren³.

Na de pauze ging men uiteindelijk aan de slag in de drie werkgroepen. De discussiethema's werden aangebracht aan de hand van telkens vier stellingen. Deze stellingen verkondigden niet noodzakelijk de mening van de Werkgroep of van het Forum, maar dienden ertoe om direct concrete discussiepunten aan te reiken. Bedoeling was om doorheen de discussie naar concrete suggesties toe te werken voor de relevante actoren – in eerste instantie beleidsinstanties, maar ook bijvoorbeeld media én ook de eigen organisaties. Er waren twee sessies van de werkgroepen, onderbroken door een lunch. De deelnemers kregen de kans om zich over twee verschillende thema's te buigen, of om twee sessies rond eenzelfde thema te volgen.

De verslagen van de werkgroepen werden door de verslaggevers plenair naar voorgebracht (*zie verder*). Hierna volgde het algemeen besluit van de dag (*zie verder*).

De besluiten werden afgerond met een toespraak van Minister Mieke Vogels, Vlaams Minister van Welzijn (*zie verder*). Zij beloofde onder meer dat de broodnodige versterking

³ De conclusies zijn te vinden in het tweede katern.

van het Forum in de nabije toekomst zou gerealiseerd worden. De Minister pikte ook in op een voorstel van de Werkgroep Media om een soort *Vademecum voor deskundige allochtonen* te realiseren, 'Toon 'ns... een allochtoon', dat ten eerste de media moet helpen om de deskundigheid die bestaat bij de etnisch-culturele minderheden meer in beeld te brengen en ten tweede een positievere beeldvorming moet helpen realiseren.

De Open Forumdag werd feestelijk afgesloten met een multiculturele receptie met theeceremonie, aangeboden door de VOEM (*Vereniging voor Ontwikkeling en Emancipatie van Moslims vzw*), waar de deelnemers de kans kregen na te praten en de discussies bij een glaasje informeel verder uit te diepen.

Welkomstwoord

Christopher Oliha (woordvoerder van het Forum)

Mevrouw de minister, Mevrouw de senator, Dames en heren kabinetsmedewerkers, Waarde collega's, Geachte aanwezigen,

Het is mij een eer u allen zo talrijk en van harte te verwelkomen op deze eerste Open Forumdag. Bij deze wens ik ook iedereen te bedanken die het mogelijk heeft gemaakt deze dag te organiseren en in goede banen te leiden. Ik hoop dat het voor alle aanwezigen een vruchtbare dag mag worden. Uw inzet, inbreng en deelname aan deze eerste Open Forumdag zijn een bewijs van een actieve deelname aan de verdere uitbouw van het minderhedenbeleid in Vlaanderen en Brussel.

Sta mij toe eerst even kort de **geschiedenis en de structuur** van het Forum van Organisaties van Etnisch-culturele Minderheden toe te lichten.

Geschiedenis

Uit een onderhoud tussen de toenmalige minister van Welzijn en Cultuur, Luc Martens, en de landelijke verenigingen groeide het idee om een ontmoetingsdag te organiseren waarbij de overheid en de migrantenverenigingen hun wederzijdse verwachtingen en verzuchtingen kenbaar konden maken. Op termijn moest dit initiatief uitmonden in een structureel overleg op niveau van de Vlaamse Gemeenschap. Een stuurgroep kreeg de opdracht de ontmoetingsdag te organiseren. Op 14 juni 1997 was er een studiedag en op 27 september 1997 werd de ontmoetingsdag georganiseerd.

Het *Forum van Organisaties van etnisch-culturele minderheden* werd opgericht bij besluit van de Vlaamse regering van 29 juni 1999. Het Forum wordt gesubsidieerd door de Vlaamse minister van Welzijn en Gelijke kansen, Mieke Vogels, tevens coördinerend minister voor het minderhedenbeleid. Het ging effectief van start op 15 augustus 2000.

Structuur

De landelijke verenigingen van migranten vormden aanvankelijk de ruggengraat van het Forum. Het *Uitvoerend Comité* van het Forum bestaat nu uit 13 van de 15 landelijke migrantenverenigingen, uitgebreid met vertegenwoordigers van de woonwagenbewoners en van de vluchtelingen. Ook externe deskundigen maken deel uit van het Uitvoerend Comité. Het Uitvoerend Comité vergadert tweemaandelijks.

Het *Bureau* bestaat uit de woordvoerder, twee adjuncten en de coördinator. Het Bureau komt minstens 1 keer per maand bijeen. Het *Secretariaat* telt anderhalve functie, één voltijdse coördinator en één halftijdse administratieve kracht.

Doelstellingen en Opdrachten

Het Forum speelt een cruciale rol bij het tot stand brengen van een communicatielink tussen het beleid en de doelgroep, zijnde allochtonen, woonwagenbewoners en vluchtelingen.

Een belangrijke taak is het vervullen van een signaalfunctie: het aankaarten van noden, knelpunten en verwachtingen van de verschillende doelgroepen bij de bevoegde autoriteiten en de politieke besluitvormers.

Het Forum heeft drie opdrachten meegekregen bij de erkenning:

Ten eerste: het bijdragen tot het **ontwikkelen van een communicatienetwerk** tussen organisaties, zowel op landelijk als lokaal vlak, en het organiseren van overleg tussen de organisaties, zowel binnen elke doelgroep als tussen de doelgroepen. Dit wordt onder andere gerealiseerd in de bijeenkomsten van het Uitvoerend Comité.

Ten tweede: het **ontwikkelen van visies en het bepalen van standpunten** tot aangelegenheden die de doelgroepen aanbelangen en de integratie in de samenleving bevorderen. Dit gebeurt zowel op korte termijn door de actualiteit op te volgen en kort op de bal te spelen, als op langere termijn, door bijvoorbeeld de werking van de verschillende werkgroepen. Er werden thema-werkgroepen samengesteld en opgestart. Deze verrichtten gedeeltelijk het voorbereidend werk voor de Open-Forumbijeenkomst. Voor het werkjaar 2000-2001 gaat het om *Media* (o.a. beeldvorming en personeelsformatie), *Jeugd* (o.a. minderheden binnen het jeugdbeleid) en *Onderwijs* (o.a. bespreking visietekst minister Vanderpoorten). De werkgroepen komen regelmatig bijeen. Ook deskundigen werden uitgenodigd.

De derde en laatste grote opdracht is het om de twee jaar organiseren van **een Open-Forumbijeenkomst**, waarop alle organisaties en individuele leden die tot de doelgroepen behoren, worden uitgenodigd. Op die bijeenkomst, zoals vandaag, worden de resultaten van de werking van het Forum besproken en worden belangrijke standpunten of visies aan een breder publiek voorgelegd.

De Open Forumdag iets concreter

Vandaag organiseert het Forum in samenwerking met het kabinet van minister Vogels en met steun van verschillende partners, zijnde het Intercultureel Centrum voor Migranten, het Vlaams Minderhedencentrum en het Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen, deze **Open Forumdag** in het Vlaams Parlement. Deze feestelijke manifestatie kadert in een van de opdrachten van het Forum. Het hoofdthema is "**De participatie van etnisch-culturele minderheden aan het gemeenschapsleven in Vlaanderen en Brussel**". De drie voorbereidende werkgroepen, namelijk onderwijs, jeugd en media brengen hun resultaten naar voor.

De bedoeling van deze dag is de **voltallige** Vlaamse regering te sensibiliseren voor **de breed maatschappelijke thema's van het minderhedenbeleid** en te betrekken bij de inbreng van etnisch-culturele minderheden op alle bevoegdheidsdomeinen van de Vlaamse overheid. Zo heeft het Forum een actieve rol in de besluitvorming van het beleid.

De samenwerking met **de reeds eerder vermelde partners** is belangrijk. Het Forum van Organisaties van Etnisch-culturele Minderheden sloot een overeenkomst met het *Intercultureel Centrum voor Migranten*, het *Vlaams Minderhedencentrum* en het *Steunpunt allochtone meisjes en vrouwen*. Zij onderschrijven de complementaire doelstellingen en functies en verbinden zich ertoe om op constructieve wijze bij te dragen tot de realisatie van de doelstellingen en de werking van elke partner.

Laat mij met het volgende besluiten:

Het Forum is in eerste instantie het adviesorgaan van de coördinerende minister voor het minderhedenbeleid, minister Mieke Vogels. Bovendien is het gemachtigd om adviezen uit te brengen, standpunten te uiten op de respectieve beleidsdomeinen van alle leden van de Vlaamse regering. Het Forum van Organisaties van Etnisch-culturele Minderheden streeft een inclusief beleid na.

Wij hopen dat meer middelen en personeel kunnen vrijgemaakt worden om op een volwaardige en interculturele manier onze opdrachten te kunnen verder zetten. Zo leveren wij een actieve bijdrage aan een grotere participatie van etnisch-culturele minderheden aan het gemeenschapsleven en kunnen wij meehelpen om een tolerante en harmonieuze samenleving te verwezenlijken.

Sta mij toe nog een woordje te zeggen over het programma van de dag (...)⁴.

Ik dank u voor uw aandacht en geef nu graag het woord aan Wim Van Roy van de Wakkere Burger.

⁴ Zie Inleiding.

Participatie van etnisch-culturele minderheden aan het gemeenschapsleven in Vlaanderen en Brussel op gemeentelijk vlak

Wim Van Roy (De Wakkere Burger vzw⁵)

In deze bijdrage vindt u een korte omschrijving van het begrip participatie, een overzicht van participatiemogelijkheden (voor minderheden) en de daarmee verbonden knelpunten.

Inleiding

Achtergrond

'De Wakkere Burger vzw' ondersteunt en promoot nu ongeveer twintig jaar een **doelmatig gemeentelijk participatiebeleid**. De vzw doet dat via sensibilisering, publicaties, adviezen en begeleiding. Vanuit die praktijkervaring -aangevuld met informatie uit vakliteratuur- worden hier in deze bijdrage enkele indrukken op een rijtje gezet. Deze kunnen als aanzet dienen voor verdere discussies, hier en in de toekomst.

Afbakening onderwerp

We hebben het hier -in de eerste plaats- over **beleidsparticipatie** van etnisch-culturele minderheden op lokaal niveau; niet onmiddellijk via de weg van politieke partijen en verkiezingen. Dat is een debat op zich. Het gaat hier in de eerste plaats over de vraag hoe men zijn stem kan laten horen tussen twee gemeenteraadsverkiezingen.

Acties zoals petitie, demonstraties, ... blijven hier eveneens buiten beschouwing.

Beperkingen

Iedereen die een gemeentelijke materie wil behandelen, botst steeds op dezelfde moeilijkheid: de **grote verschillen** tussen de gemeenten in Vlaanderen en Brussel. Vlaanderen kent zowel grote als kleine steden en gemeenten, rijke en arme, landelijke en stedelijke en -in deze context- gemeenten met een al dan niet groot aandeel van minderheden onder de bevolking.

Misschien belangrijker zijn de grote verschillen in de **bestuurscultuur** van de verschillende gemeenten. Alhoewel er een algemene tendens naar meer inspraak en openheid is vast te stellen, blijken "wakkere burgers" voor bepaalde gemeente-bestuurders nog steeds "lastige burgers" te zijn.

⁵ De Wakkere Burger vzw heeft als doel de participatie aan het lokale beleid te bevorderen. Ze doet dat via sensibilisering, burgerschapsvorming, publicaties (o.a. Ter-Zake magazine) en door de plaatselijke overheid te ondersteunen bij haar communicatie met de burger. Deze pluralistische organisatie staat voor democratisering en komt op voor een grotere invloed, mondigheid en emancipatie van de bevolking.

Al wie meer informatie wenst over de thema's inspraak, informatie en lokaal beleid kan steeds terecht bij: De Wakkere Burger vzw, Liedtstraat 27-29, 1030 Brussel, (telefoon) 02/240.95.25, (fax) 02/242.26.10, (e-mail) de.wakkere.burger@unicall.be.

Participatie

Doelstellingen

Onze maatschappij verandert snel, de **mondigheid** van de burger is vergroot en ons idee over wat we democratisch vinden is ook fel veranderd. Waar honderd jaar geleden het algemeen stemrecht nog een droom en een strijdpunt was (voor sommigen nog steeds), willen velen nu meer dan eenmaal om de x-aantal jaren hun mening kwijt over hoe hun leefomgeving best wordt ingericht.

Een belangrijke vraag is **waarom** we inspraak willen hebben. Over het algemeen worden volgende redenen aangehaald.

Voor veel burgers zijn beslissingen de logische 'producten' van het bestuur. Nochtans verlopen beslissingsprocessen erg complex. Het is een interactie van verschillende politieke/maatschappelijke groepen, waarvan de ene dichter bij het machtscentrum zit dan de andere. Inspraak tracht de toegang tot dit proces te verruimen. Een doordacht participatiebeleid geeft ook andere - zwakkere - groepen de kans om hun stem te laten horen. Dat betekent een **democratisering** van het bestuur.

Een goede communicatie tussen de burgers en hun bestuurders biedt ook een vorm van "**rechtsbescherming**" voor de burger: hij kan zijn bezwaren en opmerkingen eenvoudiger uiten.

Goede samenspraak tussen inwoners en het gemeentebestuur bevordert bovendien de **kwaliteit van het beleid**. De burger kan namelijk zijn kennis over zijn onmiddellijke leefomgeving inbrengen (ervaringsdeskundigheid; maar ook gevoelsmatige aspecten).

Besturen in samenspraak helpt ook het nut van een beslissing tastbaar en duidelijk te maken voor de burgers. Zo wordt er gewerkt aan een **maatschappelijk draagvlak** voor het gevoerde beleid.

Hieraan kunnen we in feite **burgerschapsvorming** toevoegen: via actief betrokken te worden bij het beleid verwerft men democratische vaardigheden.

Voorwaarden

Er zijn natuurlijk een aantal **randvoorwaarden** om tot 'degelijke inspraak' te komen. Belangrijkste voorwaarde is dat de burgers voldoende actuele en accurate informatie krijgen over het beleid. Verder denken we aan een open ingesteldheid van de bestuurders en ambtenaren, goede afspraken tussen bestuur en "insprekers" over bevoegdheden, voldoende inzet bij de burgers (vrijwilligers), ...

Beleidsparticipatie van minderheden

De **nationaliteit** speelt nog steeds een belangrijke rol (verschillende niveau's van burgerschap: Belg, EU-onderdaan en de "anderen") bij alle vormen van formele participatie: recht om te kiezen en gekozen te worden,

Er zijn wel andere manieren waarop deze "anderen" besluitvormingsprocessen kunnen beïnvloeden: migranten- of integratieraden (hebben) bestaan in bepaalde gemeenten, niet-Belgen kunnen sinds kort deelnemen aan gemeentelijke volksraadplegingen, ...

Een van de eerste en enige vormen van participatie die aan niet-Belgen werd geboden was in feite op de werkvloer, via de **sociale verkiezingen** (sinds 1949 stemrecht / sinds 1963 verkiesbaar). Dat lag een beetje in het verlengde van de logica dat in die tijd het overgrote deel van de alloctonen als werkkrachten werden 'geïmporteerd'.

Achtergrond - partijpolitieke participatie

Het is nogal moeilijk om helemaal niets te zeggen over de rol van 'nieuwe Belgen' in **de laatste gemeenteraadsverkiezingen** in oktober 2000. Meer dan ooit waren zij zichtbaar tijdens de campagnes, meer dan ooit zijn ze lid van de gemeenteraad geworden. Belangrijker is misschien nog dat hier en daar de eerste nieuwe Belgen als **schepenen** werden aangesteld; denken we maar aan Mechelen, Leuven, Beringen, ... en aan enkele Brusselse gemeenten zoals Schaarbeek, Molenbeek, ...

Het bijzonderste voorbeeld is hier enkele tientallen meters van het Vlaams Parlement terug te vinden. In het gemeentehuis van **Sint-Joost-ten-Node** huizen namelijk naast de burgemeester en de Vlaamse schepenen, zes Franstalige schepenen waaronder drie 'nieuwe Belgen'.

Inspraakkanalen

Er bestaan –naast de zesjaarlijkse verkiezingen- verschillende organen en instrumenten om binnen de lokale samenleving aan beïnvloeding van het beleid te doen. Deze zijn niet exclusief voorbehouden voor personen met de Belgische nationaliteit. Ik schets ruwweg de **historische ontwikkeling**.

In de jaren 60-70 ontstonden de **eerste adviesraden** (eerst in de culturele sector, later jeugd, sport, migranten, milieu, ...). De logica hierachter was in feite indirecte inspraak via vertegenwoordigers van het verenigingsleven.

Dat radensysteem werd later aangevuld met o.a. hoorzittingen, informatievergaderingen, meldkaarten, ... Kort samengevat: kanalen die een **direct contact** met de individuele burger toelieten.

Dat streven naar steeds directere en individuelere participatie zien we ook bij de gemeentelijke **volksraadpleging**, een inspraakkanaal dat in de jaren '90 als antwoord op de 'kloof tussen burger en politiek' werd geformuleerd.

Er bestaan uiteraard nog andere –soms informele- vormen van inspraak (zelforganisatie, openbare onderzoeken, bevragingen en enquêtes, ...).

Ook op vlak van de toegankelijkheid van **overheidsinformatie** is veel ten goede veranderd: infobladen, inzagerecht, communicatieambtenaren, ...

Adviesraden

Het doel van de adviesraden kunnen we –zoals gezegd- best omschrijven als het bevorderen van het contact tussen burger en bestuur via het maatschappelijk middenveld; indirecte participatie via de verenigingen dus. Deze opdracht kan worden opgedeeld in drie functies:

- **hoogtefunctie:** beleidsvoorbereidend werk, advies, signaleren van behoefte, ...
- **breedtefunctie:** organisatie, coördinatie en bekendmaking van activiteiten, samenwerking tussen verenigingen, ...
- **dieptefunctie:** de ruime bevolking informeren en inspraak mogelijk maken (een vaak vergeten aspect)

Er bestaan in feite twee types van adviesorganen: raden die vooral bestaan uit vertegenwoordigers van verenigingen (Cultuurraad, Sportraad, ...) en raden die in ruime mate steunen op de inbreng van individuele ("deskundige") burgers.

Migranten- en integratieraden

In tegenstelling tot Nederland, Ierland en enkele Scandinavische landen werd in België nooit het (lokale) stemrecht voor niet-Belgen ingevoerd. Wel werden sinds 1968 de eerste gemeentelijke migrantenraden opgericht. Dat gebeurde in enkele Waalse gemeenten (Cheratte, Flemalle, ...), later ook in Vlaanderen (Heusden, Genk, ... Antwerpen in 1993) en in de Brusselse agglomeratie. Deze raden werden –althoewel

aanvankelijk beschouwd als “**parallele gemeenteraden**” voor allochtonen- niet onmiddellijk verkozen of aangeduid door de migrantengemeenschap zelf. Het was in feite het gemeentebestuur zelf dat –op basis van een vermoeden van representativiteit- vertegenwoordigers aanwees en deze leden aanvulde met (autochtone) experts. Deze raden werden lang **niet overal een succes**. Zo hield de allereerste migrantenraad van Cheratte het niet langer dan een zestal jaren uit.

Hiervoor kunnen – globaal gezien – verschillende redenen worden aangehaald:

- beperkte bevoegdheden van de raden (kunnen wel adviseren, uiteraard niet beslissen – niet alle thema’s zijn relevant, stemrecht is bvb. geen lokale materie)
- onduidelijke afspraken tussen overheid en adviesorgaan
- wie vertegenwoordigd wie? Gebrek aan communicatie tussen achterban en vertegenwoordigers?
- ...

Dikwijls zijn de klachten echter vrij gelijklopend met knelpunten in andere gemeentelijke adviesraden.

Belangrijke vraag in dit kader is uiteraard het **meewerken van migranten(-organisaties) in de gewone gemeentelijke adviesraden**. De Wakkere Burger ervaart dat deze gemeentelijke adviesorganen dikwijls dicht bij het bestuur staan. Op dit ogenblik komt De Wakkere Burger in zijn contacten met cultuur-, jeugd- of milieuraden amper of geen niet-Belgen tegen. Waarschijnlijk kunnen we dat wijten aan min of meer dezelfde redenen die ook bepaalde sociale groepen autochtonen parten spelen: weinig betrokken bij sociale weefsel, scholingsgraad, verbale sterkte

Langs de andere kant zouden in bepaalde gemeenten migrantenorganisaties toch ook hun bijdrage moeten kunnen doen in dergelijke raden; alleszins in een land waarbij men een voorgeschiedenis heeft om aan de hand van de bepalingen van het cultuurpact de vertegenwoordiging van filosofische en ideologische strekkingen te garanderen.

Hoorzittingen – Infovergaderingen - ...

Een eerste stap in de richting van meer directe betrokkenheid van de burger. Het bestuur richt zich niet via de verenigingen tot de inwoners, maar nodigt ze individueel uit om tijdens een vergadering hun opinie kenbaar te maken (hoorzitting) of om hen te informeren.

Een centraal probleem bij deze inspraakkanalen bestaat erin dat men in feite de **meest mondige en best geïnformeerde** burger bereikt (Matteüs-effect). Verder krijgen bepaalde doelgroepen niet altijd de informatie die nodig is om op een hoorzitting zinvol tussen te komen. Verder bestaan er nog andere mogelijke knelpunten; denken we maar aan het belang om goed in groep kunnen/durven te spreken, ... Bij de meeste klassieke vergaderingen moeten wij als De Wakkere Burger alweer vaststellen dat allochtonen veelal afwezig zijn in het publiek.

Nochtans wordt er regelmatig gewerkt met methodes die inspelen op deze knelpunten: via een meer visuele en praktische aanpak kan men bvb. een ruimer publiek bereiken. Zo bestaat er zeker bij het opbouwwerk knowhow om bepaalde (zwakkere) sociale groepen een stem te geven.

Volksraadpleging

In 1995 werd de gemeentelijke volksraadpleging ingevoerd. Na enkele ophefmakende praktijkvoorbeelden in onder meer Gent en Sint-Niklaas over ondergrondse parkings en nog eens in Gent over de toekomst van het openbaar vervoer is deze vorm van directe

democratie ruim in de aandacht gekomen. Tijdens deze 'referenda' konden niet-Belgen tot nu toe hun mening niet laten gelden.

In Limburg heeft men wel een experiment gehouden met de gemeentelijke volksraadpleging voor allochtonen. In **Genk** werd een raadpleging georganiseerd i.v.m. de reconversieplannen van de vroegere mijnsites. Aangezien het toen nog niet mogelijk was om niet-Belgen via de officiële procedure te betrekken bij deze volksraadpleging, werd in feite een officieuze **parallele volksraadpleging voor niet-Belgen** opgezet. Achteraf bleken beide volksraadplegingen echter een maat voor niets, aangezien bij geen van beide raadplegingen voldoende (40 %) mensen kwamen opdagen om het tellen van de stemmen te mogen starten.

De oorspronkelijke wet werd onlangs aangepast zodat een ruimer deel van de bevolking het participatiekanaal kan gebruiken: vanaf nu kan **iedereen ouder dan 16 jaar** participeren, **ook niet-Belgen** dus. Tot nu toe werkt deze nieuwe bepaling nog niet in de praktijk.

Een stad of gemeente kan natuurlijk –zoals bleek uit het Genkse voorbeeld- zijn bevolking ook op een meer soepele manier bevragen; men kan een buurt of wijk bevragen via de methode van een adviserende volksraadpleging; denken we maar aan de consultatie in Mechelen-Zuid i.v.m. de leefbaarheid van de buurt door overlast van de nabijgelegen industrie, ...

Verslagen van de Werkgroepen

Zoals vermeld, gingen op de Open Forumdag de Werkgroepen van het Forum de discussie aan rond hun respectievelijke thema's met een ruimer publiek uit de ruime minderhedensector. Een volledig verslag van hun boeiende discussies is op aanvraag verkrijgbaar bij het Forum⁶. Hieronder vindt u de korte verslagen van de werkgroepen, zoals opgemaakt door de verslaggevers en naar voren gebracht in het plenum⁷.

1. Verslag van de Werkgroep Media

Voorzitter: Hassan Amaghlaou (Forum, FMDO)

Moderator: Guy Tegenbos (De Standaard)

Verslaggevers: Katrijn D'hamers en Philippe Degelin (ICCM)

1ste stelling:

Media geven een gezicht en stem aan de minderheden, maar kunnen ook de Vlaamse samenleving aanklagen als die niet openstaat voor de minderheidsgroepen.

We hebben een viertal opmerkingen geformuleerd, we zijn daarna een beetje dieper gaan graven en hebben evenveel suggesties gedaan naar de overheid toe.

Ik begin even met de opmerkingen:

- Opmerking 1: De media houden te weinig rekening met onze gevoeligheden. Ze denken nog dikwijls in termen van “de migrant”, maar deze bestaat niet. We vinden het een ongepaste polarisering om “wij” tegenover “zij” te stellen.
- Opmerking 2: De aanwezigheid van allochtone vertegenwoordigers in de media is te beperkt.
- Opmerking 3: Allochtonen komen in het nieuws nauwelijks aan bod. En als er dan eens over hen wordt bericht, is de informatie vaak negatief en te eenzijdig.
- Opmerking 4: De kennis van allochtonen zelf wordt door de media veel te weinig aangeboord.

⁶ Contacteer *Régine Trouillet* per : Forum van Organisaties van Etnisch-culturele minderheden, Gallaitstraat 76/4, 1030 Brussel; Tel: 02-244.93.34; Fax: 02-245.58.32; E-mail: regine.forum@iccm.be. Verzending per e-mail is gratis. Voor verzending per gewone post worden de verzendingskosten aangerekend.

⁷ Het spreekt vanzelf dat de gesproken versie enigszins afwijkt van de geschreven tekst. Er zijn echter geen inhoudelijke verschillen.

Onze suggesties naar de overheid toe, waren de volgende:

- Suggestie 1: Wij vinden dat de overheid de plicht heeft om bij de VRT de aanwezigheid van allochtonen onder het personeel te garanderen. Dit is geen taak, maar een plicht!
- Suggestie 2: Wij willen graag dat allochtone deskundigen in kaart worden gebracht. Ik refereer hier even naar het boekje dat bestaat over vrouwen: "Zeg niet te gauw, d'r is geen vrouw...". Laat ons nu even niet aan die vrouwen denken, maar dit omvormen tot: "Zeg niet te gauw, d'r is geen allochtoon...".
- Suggestie 3: Wij willen graag een onafhankelijke commissie die journalisten ter verantwoording kan roepen. Dit willen we koppelen aan de volgende suggestie.
- Suggestie 4: We hebben ook zelf een taak naar de media toe. Wij kunnen hen ook zelf ter verantwoording roepen en hen al eens pijnlijk tegen de schenen schoppen als we niet akkoord gaan met hun berichten of als ze fouten maken.

2de stelling:

Veel allochtonen (zelfs de jongeren) vinden geen herkenningpunten/referenties in het aanbod van de Vlaamse zenders en kijken daardoor satelliettelevisie. Specifieke informatiedoorstroming over de Vlaamse samenleving naar een grote groep etnisch-culturele minderheden ontbreekt hierdoor.

Hierin hebben we een aantal nuances aangebracht en we hebben daarnaast ook een aantal suggesties geformuleerd.

Een eerste nuance is positief. Er zijn namelijk heel wat allochtonen die satelliettelevisie kijken en dit ook goed vinden. Waarom? Denken we bijvoorbeeld aan de oudere Turken: zij kijken satelliettelevisie omdat ze daar ook nuttige informatie vinden. Anderen vinden daar dan weer niét voldoende informatie.

Daarnaast merken we dat het aanbod in de Vlaamse media onvoldoende is aangepast aan de behoeften van allochtonen. Er bestaan met andere woorden dikwijls te weinig herkenningpunten voor allochtonen of er worden zaken getoond waartegen zij zich eerder willen afzetten.

Onze suggesties nu.

- Suggestie 1: Waarom geen uitzendtijd toekennen aan allochtonen, waarin zij zelf ook hun expertise kunnen tonen?
- Suggestie 2: Kunnen we niet enkele programma's die culturele diversiteit tonen opnieuw invoeren? Ik denk bijvoorbeeld aan het vroegere "Couleur locale".
- Suggestie 3: Een oproep aan Minister Anciaux: Wij willen graag een soap op TV die de culturele diversiteit toont. Waarom zou hij geen scenariowedstrijd uitschrijven?

- Suggestie 4: Dan kom ik weer bij onszelf terecht: wij kunnen ook onze achterban motiveren om deel te nemen aan publieksprogramma's. Ook dit moet de zichtbaarheid bevorderen.

3de stelling:

Er wordt alleen over etnisch-culturele minderheden bericht als het om criminaliteit, moord, drugs en rellen gaat.

Eerst en vooral stellen we vast dat we niet om dit gegeven heen kunnen. Als je mensen wil interesseren voor activiteiten, moet je iets creëren wat nieuwswaarde heeft. Er is nu éénmaal een selectieproces van nieuwswaarde in alle redacties en media en daar moeten we rekening mee houden en op inspelen. Dit betekent dat we dus zelf strategieën moeten ontwikkelen om hiermee om te gaan.

Een tweede vaststelling is dat de bestaande richtlijnen in de media over berichtgeving over allochtonen, die wel al een aantal jaren bestaan, best nog een keer in herinnering worden gebracht. Er werden twee voorbeelden gegeven. Ten eerste is het belangrijk dat de terminologie zuiver wordt gehouden en de juiste term wordt gebruikt voor de juiste groep. Er moet een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen vluchtelingen, asielzoekers, migranten, enzovoort. Ten tweede moet men opletten bij de aaneenschakeling van onderwerpen of thema's in eenzelfde uitzending of op één nieuwspagina, om op die manier geen ongewilde verbanden te leggen tussen thema's als bijvoorbeeld vluchtelingen en criminaliteit.

4de stelling:

Het is belangrijk een opleiding te organiseren, al dan niet binnen de omroepen, waardoor etnisch-culturele minderheden effectieve kansen krijgen. Een pool van symbolische figuren is onontbeerlijk voor de beeldvorming en het in beeld brengen van de verschillende gemeenschappen.

Er was wat discussie over de term "symboolfiguren" en over de wenselijkheid ervan, maar er was toch eensgezindheid over het belang van voorbeeldfiguren als aanmoediging voor andere mensen en andere groepen binnen de allochtone gemeenschappen, om hen te tonen dat carrières in de mediawereld ook mogelijk zijn voor allochtonen.

Ten tweede stelden we vast dat het nodig is de juiste kanalen te kennen, te weten hoe de media personeel aanwerven of selecteren.

Een derde, vrij nieuwe vaststelling misschien, is dat het belangrijk is om voordien al het juiste klimaat te creëren, een klimaat dat maakt dat jongeren zich gaan interesseren voor een loopbaan in de media. Daar zijn een aantal voorbeelden bij gegeven. Jongeren moeten kunnen proeven van wat het werk in de media, in een krant, TV of radioredactie eigenlijk inhoudt. Er moet hen vrij vroeg informatie worden gegeven over de bestaande media en ook over opleidingen en studierichtingen die leiden tot een baan in de media. Er kunnen terzake initiatieven worden verwacht vanuit de media zelf. Een krant zou bijvoorbeeld kunnen besluiten om een bepaalde week een column te laten schrijven door

een groep jongeren, waarbij ook allochtone jongeren participeren. Ook wanneer er jeugdprogramma's worden gemaakt voor TV of radio, kan men daar meer de jongeren zelf bij betrekken.

Ten vierde stelden we vast dat het belangrijk is dat wijzelf het initiatief nemen om naar de media zelf toe te stappen. We moeten hen wijzen op hun verantwoordelijkheid ten aanzien van de totale bevolking van het land. We dienen hen ook kanalen voor selectie en rekrutering bekend te maken, zodat ze weten op welke manier ze meer kans maken om migranten aan te werven. Tenslotte moeten we hen bewust te maken van het feit dat allochtone bevolkingsgroepen óók een publiek zijn, consumenten van hun product dus, en dat ze er dus ook zelf belang bij hebben om die groep te bereiken.

Een laatste vaststelling, die eigenlijk een beetje aansluit bij de vorige stelling, is dat het belangrijk blijft om goed te leren communiceren met de pers, om, met andere woorden, de eigen activiteiten en het eigen aanbod nieuwswaarde te geven als we het willen laten opnemen in de media.

2. Verslag van de Werkgroep Onderwijs

Voorzitter: Maria Garcia (Forum; AIF)

Moderator: Marc Laquière (WG Onderwijs Forum; ROGO)

Verslaggevers: Söhret Yildirim en Véronique Philips (VMC)

Tijdens de voormiddagsessie werden stelling 1 en 2 behandeld, in de namiddag kwamen stelling 3 en 4 aan bod. Aan beide sessies namen telkens zo'n 50-tal geïnteresseerden deel: mensen uit het verenigingsleven, uit de onderwijswereld en beleidsmedewerkers. Het kabinet van minister Vanderpoorten was niet vertegenwoordigd. Gezien de omvang van beide groepen en de beperkte tijd die voorzien was voor discussie, is slechts een beperkt aantal deelnemers aan het woord kunnen komen. Desondanks leverde de stellingenmethodiek telkens een boeiende discussie op.

Doelstelling workshop onderwijs:

De workshop onderwijs had niet tot doel om de dag zelf concrete beleidsvoorstellen te genereren. Dit zou te hoog gegrepen geweest zijn, gezien de actualiteit van het thema, de complexiteit van de materie en de praktische omstandigheden die een discussie ten gronde niet toelieten. Bovendien droegen de vier geponeerde stellingen de moeilijkheid in zich dat ze telkens een aantal begrippen bevatten waaraan op zich al een hele discussie zou kunnen gewijd worden: kwaliteitsonderwijs, diversiteit, multiculturele school, concentratieschool, multicultureel aanwervings- en personeelsbeleid,... De gehanteerde werkvorm, het stellingen spel, waarbij gebruik gemaakt wordt van controversiële stellingen heeft in de eerste plaats de bedoeling om de deelnemers aan het denken te zetten zodat ze hun eigen mening kunnen aanscherpen of met degelijke argumenten het debat kunnen vooruithelpen.

De workshop had inderdaad tot doel om meningen en ideeën te sprokkelen, en dit ter toetsing en verfijning van de standpunten van het Forum inzake onderwijsmateries. Het Forum wil immers, mede op basis van de aangereikte 'bouwstenen', goed getoetste, onderbouwde en constructieve beleidsvoorstellen formuleren naar de Vlaams overheid, in het bijzonder wat betreft het nakende gelijkheidsdecreet.

De discussie:

Stelling 1:

Investeren in kwaliteitsonderwijs in alle scholen, met aandacht en respect voor diversiteit (zowel etnische, socio-economische, culturele en religieuze) van leerlingen en ouders, is belangrijker dan het kost wat kost willen beschermen van de multiculturele school.

De discussie start met de vaststelling dat er **over de invulling van het begrip 'multiculturele school' heel wat verwarring bestaat**. In de praktijk blijkt dit vaak te worden geïnterpreteerd als zijnde een school met minder dan 30 % migrantenleerlingen. Maar ook deze invulling geeft aanleiding tot verwarring: moet het gaan om 30% allochtonen van dezelfde of van diverse afkomst? Wat bedoelt men met een 'gezonde mix'? Wat met de vaststelling dat concentratiescholen ook multiculturele scholen zijn? En wat is de

haalbaarheid en wenselijkheid van een dergelijke regeling in etnisch homogene buurten waar de schoolpopulatie een weerspiegeling is van de lokale bevolkingssamenstelling?

Een medewerker van de Vlaamse Onderwijsraad definieert een multiculturele school als een school die een volwaardige plaats toekent aan de referentiekaders en de identiteit van al haar leerlingen, wie ze ook zijn, met inbegrip van de sociale context. Hij stelt dat men in dat geval eerder over een 'interculturele school' zou moeten spreken.

Na deze korte begripsverduidelijking blijkt een ruime meerderheid van de deelnemers akkoord te gaan met de eerste stelling. Een drietal deelnemers gaan niet akkoord. Zo is een deelnemer van mening dat de variatie van witte, zwarte, multiculturele en concentratiescholen moet mogelijk zijn. Het feit dat er zulke verschillende scholen zijn, vormt op zich geen probleem, tenzij dit het gevolg zou zijn van uitsluiting en racisme. Belangrijk is wel dat de scholen **voldoende ondersteuning** krijgen. Een andere deelnemer stelt dat scholen niet kost wat kost moeten beschermd worden, maar dat er wel omkadering nodig is.

De hele discussie rond stelling 1 levert toch een **duidelijke consensus op over het feit dat het hanteren van procentnormen niet kan**. De toewijzing van middelen aan scholen mag niet gebeuren op basis van kwantitatieve criteria: objectief vaststelbare cijfergegevens houden immers een gevaar in, nl. men kan spelen met cijfers, men kan ze gaan interpreteren, en bovendien zijn cijfers arbitrair. Er moeten andere criteria gevonden worden, die maken dat kwaliteiten en belemmeringen in het onderwijs in de focus van de discussie komen te liggen.

Voorts worden volgende probleemstellingen en denksporen gelanceerd:

- In Brussel is 95% van de leerlingen in Nederlandstalige scholen anderstalig. Hier stelt zich veeleer het probleem van de **aanpak van scholen naar anderstaligen** toe.
- **Uitsluiting gebeurt vooral op basis van socio-economische gronden, en niet zozeer op basis van etnische herkomst.** Ter illustratie worden de Europese scholen in het Limburgse aangehaald: ondanks het feit dat dit kwaliteitsvolle, multi-etnische scholen zijn met veel middelen, worden migrantenkinderen hier uitgesloten. Kinderen van gegoede burgers worden niet geconfronteerd met uitsluiting. Enkele deelnemers beamen het feit dat problemen zich veelal stellen vanuit een socio-economische achteruitstelling. In dit verband wordt een voorbeeld van good practice aangehaald uit Nederland waar concentratiescholen ondersteund worden door een volledige wijkwerking. Door de school in te bedden in de wijk en te ondersteunen via wijkwerking en schoolopbouwwerk kan een concentratieschool evolueren naar een minder zwarte school. **Investeren in kwaliteitsonderwijs betekent dus ook investeren in de buurt, in het sociale draagvlak van de school.**
- De zichtbare aanwezigheid van etnisch-culturele minderheden wordt zowel door autochtone als allochtone ouders als problematisch gepercipieerd. Er is m.a.w. **nood aan sensibilisering van autochtone en allochtone ouders** om hen te laten inzien dat een school met etnisch-culturele minderheden wél kwaliteitsvol kan zijn. De link die vaak automatisch (en niet alleen door de ouders) wordt gelegd tussen de aanwezigheid van allochtonen in de school en het verlies aan kwaliteit van de school, klopt niet.

- **Pleidooi voor het investeren in kwaliteitsonderwijs**, dit om witte en zwarte vlucht uit de school te vermijden. Een vraag die hierbij rijst is of er prioritair moet geïnvesteerd worden in multiculturele scholen dan wel in de basisnoden (vb. infrastructuur, computers) op school?

Stelling 2:

Men moet allochtone leerlingen kunnen weigeren wanneer een multiculturele school een “concentratieschool” dreigt te worden.

De hele deelnemersgroep gaat, op een tweetal personen na, niet akkoord met deze stelling. De discussie zaait echter wat twijfel en na een tweede stemming op het einde van het gesprek blijken een viertal deelnemers geen manifeste mening pro of contra meer te hebben.

Desondanks bewijst de stemming dat er een duidelijke consensus bestaat over het feit dat **het weigeren van leerlingen op basis van etnische criteria niet kan**: dit druist in tegen de mensen- en de kinderrechten. Problemen gaat men niet oplossen door fundamentele rechten te gaan ontzeggen, en vrijheid van onderwijs is een grondwettelijk recht. Tegelijk wordt gepleit voor meer samenwerking tussen de scholen.

Een vertegenwoordiger van de inspectie met een wat afwijkende mening stelt dat elke school eigenlijk multicultureel zou moeten zijn, wat dat ook mag betekenen. We leven immers in een multiculturele maatschappij, het is dus aangewezen dat mensen van jongs af aan met elkaar leren omgaan. Geen enkele concentratieschool, ‘wit’ noch ‘zwart’, is goed. Tegelijk stelt deze deelnemer dat hier het **inschrijvingsrecht** ten volle moet spelen, waarbij vooral **de toelating in de witte scholen** moet benadrukt worden. Dit vindt heel wat weerklank bij de andere deelnemers. Zo zouden witte scholen de participatie van allochtone ouders aan het schoolgebeuren moeten aanvaarden.

Er is tevens eenstemmigheid over het principe **dat kinderen best school lopen in de buurt of wijk waar ze wonen**. Dit gaat in het bijzonder op voor leerlingen uit het kleuter- en het basisonderwijs. Kleuter- en basisonderwijs recrutereren voornamelijk vanuit de wijk.

De vertegenwoordiger van de inspectie nuanceert de stelling in het licht hiervan: wanneer blijkt dat er in een bepaalde regio 80% allochtonen wonen, dan zouden alle scholen in die regio zelf 80% allochtonen moeten hebben. Een concentratieschool zou in dit scenario dan moeten kunnen doorverwijzen naar een andere school in de buurt. Doorverwijzing zou enkel mogen in die context. In het geval van een (middel)grote stad levert dit echter vaak het probleem op dat mensen worden gevraagd om hun kinderen ver van thuis, aan de andere kant van de stad te laten school lopen. Dit zou kunnen gecounterd worden door een doordacht **woonbeleid** dat erop gericht moet zijn om de hele stad multicultureel te maken.

Stelling 3:

Geen enkel kind mag op basis van etnische, religieuze/filosofische of culturele gronden worden geweigerd.

Niemand spreekt zich uit tegen deze stelling: volgens de deelnemers kunnen weigeringen duidelijk niet. Een paar deelnemers plaatsen enkele kanttekeningen bij de stelling. Zo

wijst iemand op het feit dat scholen nu allochtone kinderen zogenaamd in het collectief belang weigeren, terwijl de ware reden voor de weigering de etniciteit of afkomst van de leerling is. Ook beweert het beleid dat scholen in het belang van alle allochtone kinderen moeten kunnen weigeren. Een deelnemer betreurt de discussie hieromtrent. Als het beleid hiermee effectief de ontvoogding van de doelgroepen beoogt, zou het de doelgroepen zelf de keuze voor een school moeten laten. Een andere deelnemer haalt aan dat kinderen ook nog om andere redenen kunnen geweigerd worden, (vb. handicap) en dat de stelling dus onvolledig is. Er wordt ook opgemerkt dat er weigeringsgronden zijn die evenwel voor alle kinderen gelden (bv. in het kleuteronderwijs moet men twee jaar en zes maanden oud zijn).

Gezien de consensus omtrent stelling 3 stelt de moderator een aantal 'bijvragen', zoals: "Hoe staan jullie tegenover het hanteren van drempels ter bescherming van multiculturele scholen, ter voorkoming van segregatie?" en "Mogen scholen weigeren als ouders het pedagogisch project niet onderschrijven?". Deze vragen brengen voldoende elementen aan om een boeiende discussie los te weken over het pedagogisch project en de houding van katholieke scholen in deze kwestie.

Enkele deelnemers wijzen op het bestaan van het **verworven recht**, namelijk de schoolkeuzevrijheid van de leerlingen en de ouders. Dit is een grondwettelijk recht die voor iedereen in de praktijk ook moet worden gewaarborgd. Daarentegen is er ook de vrijheid van onderwijs met het pedagogisch project die de scholen het argument geeft om op basis van hun pedagogisch project bepaalde kinderen te weigeren. Dit wijst op het probleem dat er geen duidelijke rangorde is in de wetgeving over deze bestaande rechten.

Daarbij komt ook het principe dat wie belastingen betaalt, ook het recht moet hebben om zijn kind in te schrijven in een school naar keuze.

Er wordt vastgesteld dat weinig scholen leerlingen expliciet op grond van etniciteit gaan weigeren, de meeste scholen maken er zich vanaf met smoesjes. Zo worden de quota vaak gehanteerd met de achterliggende bedoeling om bepaalde groepen uit te sluiten. Daarenboven halen verschillende deelnemers aan dat **scholen (zowel katholieke scholen als officiële scholen) zich verschuilen achter het pedagogisch project om allochtone leerlingen te weigeren**. Over het pedagogisch project worden een aantal bijkomende interventies gedaan:

- Het pedagogisch project zou het programma moeten zijn van een school, een programma dat niet vooraf en van bovenaf wordt opgelegd, maar bij voorkeur **ontstaat in interactie met het schoolpubliek afkomstig uit de wijk**. Het zijn immers de leerlingen die de multiculturaliteit van de school bepalen: de school en het lerarenkorps moeten zich hieraan aanpassen. Deze aanpak zou de betrokkenheid van de school op de wijk vergroten. Uiteindelijk zullen scholen niet anders meer kunnen dan mee evolueren met de veranderende en steeds diverser wordende maatschappij. Een deelnemer gaat nog een stap verder en pleit in dit verband voor het afschaffen van het huidige systeem van onderwijsnetten.
- Volgens een deelnemer ligt het probleem niet zozeer bij het pedagogisch project. Feit is dat allochtone ouders tot nu toe weinig inzicht hebben in het pedagogisch project van de scholen. Voor scholen kan het daarom legitiem zijn om uit te leggen waarvoor ze staan. Een andere deelnemer ziet hierin eerder een taak weggelegd

voor de overheid. In elk geval zijn de deelnemers het eens over **het belang dat ouders bewust leren kiezen voor een school** en dus ook de mogelijkheid en informatie krijgen om dit te doen. In het verlengde hiervan ligt de discussie over de houding van de katholieke scholen:

- **Katholieke scholen moeten openstaan voor andersgelovigen.** Godsdienst mag geen reden zijn om te weigeren. Wanneer de ouders het pedagogisch project onderschrijven, mag een school niet kijken naar de religieuze of filosofische achtergrond van de leerling. Het weren van andere geloofsovertuigingen druist in tegen de eigen katholieke geloofsleer.
- Volgens een deelnemer kan een school met een bepaalde levensbeschouwelijke opvatting een kind, die een andere **levensbeschouwing** heeft, weigeren. Maar wat dan met regio's, bij voorbeeld in Limburg, waar er enkel katholieke scholen zijn en geen gemeenschapsscholen? Waar kunnen allochtone leerlingen die door katholieke scholen worden geweigerd dan terecht?
- Het is belangrijk om ook het standpunt van de school te bekijken: een school die gebaseerd is op een levensbeschouwelijke visie, en die op een gegeven moment tot de vaststelling komt dat haar levensbeschouwing niet wordt nageleefd door de **schoolpopulatie**, zit met een probleem en moet hierover durven nadenken.
- **Wat is eigenlijk de maatschappelijke rol van de katholieke scholen?** Wanneer zij leerlingen weigeren, doen zij dan niet aan segregatie, waardoor maatschappelijke problemen zich nog scherper gaan stellen? Wanneer een school volledig door de overheid wordt gesubsidieerd, zou ze haar maatschappelijke rol moeten definiëren en haar verantwoordelijkheid opnemen.

In de marge van de gevoerde discussie vielen ook nog andere interessante meningen op te tekenen:

- Allochtonen komen nu misschien wel meer aan het woord, maar worden daarom nog niet echt gehoord. **Er wordt nog steeds niet echt geluisterd naar de mening van allochtonen**, hun meningen vinden niet de weg naar beleidsteksten. Er wordt verwezen naar de onderhandelingen in de VLOR.
- We zitten in een situatie waarin allochtone kinderen voortdurend worden geweigerd door katholieke en officiële scholen. Een deelnemer stelt zich dan ook de vraag **of het misschien de wens is van het beleid dat er een eigen islamitisch schoolnet zou worden opgestart.**
- Een deelnemer betreurt dat er nooit wordt gesproken over de situatie van kinderen van Romagezinnen in België: naar verluidt zouden er zo'n 20.000 Roma in België verblijven. Hun kinderen hebben te kampen met een aantal **problemen**: vervoersproblemen, gebrek aan middelen voor het betalen van warme maaltijden op school, slechte sociale verbinding tussen de Romagezinnen en de scholen.

Stelling 4:

Een multicultureel aanwervings- en personeelsbeleid in het onderwijs is de belangrijkste hefboom om gelijke kansen, rechten en uitkomsten te realiseren.'

De grote meerderheid in de zaal gaat akkoord met deze stelling. Een paar deelnemers verklaren zich niet akkoord met de stelling zoals die is geformuleerd en plaatsen er enkele bedenkingen bij. Zij zijn van oordeel dat er andere prioriteiten zijn.

In het algemeen wordt er gesteld dat het bieden van gelijke kansen en rechten nog geen gelijke uitkomsten voor allochtonen in de praktijk garandeert. De socio-economische achterstelling van deze groepen in de samenleving wordt ook hier aangehaald als een belangrijke factor voor uitsluiting.

Een aantal deelnemers vinden de stelling té mager: het gelijke kansenbeleid houdt immers veel meer in dan enkel de interculturalisering van het personeelsbeleid in het onderwijs. Het aanwerven van allochtone leerkrachten kan hiertoe wel bijdragen door hen een voorbeeldfunctie hierin te laten opnemen, maar **het is essentieel dat het multiculturele gedachtegoed wordt gedragen door het hele lerarenkorps, de inrichtende machten, de netten,...** . Volgens een deelnemer maakt het beleid geen analyse van de maatschappij die zo divers en multicultureel is en worden de mensenrechten niet genoeg vertaald naar de maatschappij en naar de praktijk toe. De pedagogische projecten die vooral top-down worden opgesteld en geen rekening houden met de wensen van de leerlingen, dienen hierbij als voorbeeld.

Een multicultureel **aanwervings- en personeelsbeleid in het onderwijs** wordt dus als één van de mogelijke middelen tot interculturalisering beschouwd. Maar hier stellen zich een aantal problemen. Zo zijn er momenteel allochtone leerkrachten die werkloos zijn en nog geen werkzekerheid hebben. Het verhaal van een afgestudeerde allochtone kleuterleidster die via het project maatschappelijke differentiatie de alternerende opleiding gevolgd heeft en nu geen werk vindt omdat ze geen doopakte kan voorleggen in een katholieke school, dient hierbij als een illustratie beschouwd te worden voor veel allochtone leerkrachten. Velen onder hen ervaren dit immers als een belangrijke hinderpaal in hun zoektocht naar werk. Dit probleem moet dan ook dringend aangepakt worden door de inrichtende machten van het vrij katholiek onderwijs. Daarnaast wordt het belangrijk geacht dat in het algemeen de **visie van zowel de maatschappij als van het onderwijs moet wijzigen, opdat de samenstelling van de maatschappij effectief kan worden weerspiegeld in het onderwijs.**

Over het al dan niet opleggen van **quota voor het aanwerven van het allochtoon personeel in de scholen** zijn de meningen verdeeld. Degenen die hiervoor pleiten, halen als argument aan dat het opleggen van quota vb. in bedrijven een belangrijke hefboom is geweest voor het emancipatieproces van de vrouwen. Het opleggen van quota, nl. een **afgedwongen emancipatieproces**, is volgens hen wel noodzakelijk voor het realiseren van **gelijke uitkomsten**. Degenen die hier geen voorstander van zijn, zijn van mening dat gelijke uitkomsten moeilijk kunnen gerealiseerd worden als men de rechten moet opeisen. Zij zijn van mening dat de **doelgroepen zelf hun verantwoordelijkheid moeten opnemen**.

Kinderen moeten met elkaar leren omgaan, en moeten van elkaar kunnen leren. De leraren krijgen hierin een grote verantwoordelijkheid. Er wordt dan ook gepleit voor **het investeren in een kwalitatieve lerarenopleiding waar toekomstige leraren leren omgaan en werken met diversiteit**. Hierbij wordt aangehaald dat de opleiding van opvoed(st)ers en leerkrachten constant in evolutie moet zijn en steeds moet bijgesteld worden. Er wordt tevens gewezen op het feit dat het Pedagogisch Hoger Onderwijs een project heeft opgestart rond maatschappelijke differentiatie in hogescholen. Het probleem is echter dat die hogescholen geconfronteerd worden met een zeer geringe instroom van allochtonen. Er zijn immers maar weinig allochtonen die slagen in het secundair onderwijs. Het is dus niet zo evident om allochtone leraars op te leiden.

ICO wordt beschouwd als een ander krachtig instrument voor het interculturaliseren van het onderwijs. Hier wordt opgemerkt dat ICO reeds in de eindtermen is opgenomen. Een deelnemer haakt hierop in en stelt dat ICO niet alleen in de eindtermen moet zitten, maar ook effectief in de praktijk moet worden gebracht: multicultureel lerarenkorps, pluralistische adviesraden,.... Alle scholen worden dus geacht een weerspiegeling te zijn van de maatschappij.

Ten slotte stelt de overgrote meerderheid van de deelnemers **de mentaliteitswijziging op lange termijn** heel centraal, die kan gerealiseerd worden door vorming en sensibilisering van zowel studenten in de lerarenopleiding, leerkrachten, directie, als van de ouders, aangezien het opvoedingsproces niet alleen bij de scholen maar ook bij de ouders zit.

3. Verslag van de Werkgroep Jeugd

Voorzitter: Vincenzo Bongiorno (Forum, Internationaal Comité)
Moderator: Paul Salmon (Medewerker Dienst Sociale Zaken - Stad Genk)
Verslaggever: Wim Taels (VMC)

1ste stelling:

Het reguliere jeugdwerk sluit niet aan bij de noden en wensen van allochtone kinderen, jongeren en hun ouders.

De werkgroep was unaniem akkoord met deze stelling.

De finaliteit moet zijn dat niet alle allochtonen zich hoeven aan te sluiten bij het reguliere jeugdwerk. Dit kan, maar moet niet. Er moet een groter en meer gedifferentieerd aanbod zijn voor jongeren, zodat ze de keuze hebben uit een mozaïek aan jeugdwerksoorten en -vormen.

Dit betekent enerzijds dat het bestaande reguliere jeugdwerk moet interculturaliseren, ook in hun personeelsbestand, en anderzijds dat ook nieuwe jeugdbewegingen mogelijk moeten zijn, zodat het jeugdwerk in zijn geheel diverser wordt (vb. door de oprichting van moslimscouts).

In die context wordt het hoog tijd dat het allochtoon jeugdwerk beschouwd wordt als regulier jeugdwerk.

De werkgroep wil volgende **beleidsaanbevelingen** overmaken:

- Er is nood aan een visie over de interculturele samenleving in het jeugdwerk. De overheid dient dit te stimuleren en middelen vrij te maken om deze nieuwe visie uiteindelijk te realiseren.
- Het beleid moet leren praten over jongeren zonder onderscheid te maken tussen allochtonen en autochtonen.
- Er is in het jeugdwerk – zowel voor allochtonen als autochtonen – nood aan een betere scholing van vrijwilligers: omgaan met diversiteit, groepen begeleiden, enzovoort.

Stelling 2:

In bepaalde wijken vormen allochtone jongeren in groep(jes) een probleem.

Deze stelling werd aangepast tot de volgende: “In bepaalde wijken zorgen bepaalde individuen en groepjes jongeren voor problemen.”

Ook hier moet er dus afgestapt worden van een onderscheid wij versus zij of autochtoon versus allochtoon.

Wanneer bepaalde problemen met individuen/groepjes zich voordoen, moet hierover gesproken worden. Maar we moeten opletten dat we dit niet veralgemenen tot alle jongeren, en zo een aantal foute vooroordelen naar jongeren versterken.

De werkgroep wil volgende **beleidsaanbevelingen** overmaken aan het Vlaamse en lokale beleid:

- De oorzaken en oplossingen van dit probleem zijn vaak complex (achterstelling, verpaupering van wijken, gebrek aan reële toekomstperspectieven op de arbeidsmarkt, enzovoort) en moeten worden geanalyseerd en aangepakt via een integrale aanpak.
- Jongeren hebben een plaats nodig om zichzelf te zijn, elkaar te ontmoeten en zich uit te leven. Er zijn nog onvoldoende zulke plaatsen en het is de verantwoordelijkheid van het lokale beleid hier iets aan te doen.
- Zoek de dialoog op met deze jongeren. De huidige structuren sluiten nog onvoldoende aan bij jongeren.

De werkgroep wil volgende **aanbevelingen** overmaken naar het eigen organisatieleven:

- Neem uw verantwoordelijkheid op binnen de organisaties, samen met de ouders. De organisaties moeten nagaan wat ze zelf kunnen bijdragen tot de oplossing van de problemen met jongeren.

Stelling 3:

Allochtone meisjes hebben nog steeds mindere mogelijkheden dan allochtone jongens.

We hebben deze stelling veranderd in: "Meisjes (allochtone/autochtone) hebben in bepaalde delen van bepaalde gemeenschappen minder kansen op vrijetijdsbesteding dan jongens binnen diezelfde bepaalde delen van bepaalde gemeenschappen."

We vinden de stelling te complex om er in 30 minuten zinvolle uitspraken of beleidssuggesties over te maken.

Wel is de werkgroep het erover eens dat er m.b.t. dit thema een belangrijke rol is weggelegd voor het Forum en de organisaties, die de dialoog jongens-meisjes en jong-oud moeten stimuleren en aangaan, en moeilijke thema's moeten aanpakken.

Stelling 4:

Jongeren van allochtone afkomst mogen heel vaak niet binnen in publieke aangelegenheden.

Dit geldt niet voor alle publieke ruimtes. Anderzijds is het ontzeggen van toegang slechts één beperking op toegankelijkheid van publieke ruimtes. Het gevoel niet welkom te zijn, bijvoorbeeld in een bibliotheek, is evenzeer beperkend.

We stellen vast dat discriminatie (waaronder racisme) blijft bestaan hoewel we er al jaren mee bezig zijn om die te bestrijden. Bovendien leeft het gevoel dat we hierin, ondanks de geleverde inspanningen, weinig stappen vooruit hebben gezet.

Suggesties aan de **overheid** (federaal , Vlaams en lokaal):

- We vragen dat de overheid in deze strijd een voorbeeldfunctie zou opnemen (vb. door zelf het personeelsbestand te diversifiëren).
- We vragen dat de overheid harder en restrictief zou optreden tegen elke vorm van discriminatie. Twee mogelijkheden zijn het invoeren van een strengere wetgeving en een sanctionering van instellingen door hun subsidies in te krimpen.
- Het is noodzakelijk om sensibiliseringscampagnes en concrete modellen te ontwikkelen om mensen te leren omgaan met diversiteit. Er moeten hier dan ook middelen voor worden vrijgemaakt.

Aan de **eigen organisaties** stelt de werkgroep jeugd voor om ook hierover de dialoog en discussie aan te gaan in eigen rangen, want ook bij allochtonen leven er vooroordelen.

4. Besluit van de dag

Verslaggever: Hüseyin Aydınli (Forum, Turkse Unie)

Mevrouw de Minister, Mevrouwen Senatoren, Dames en Heren Kabinetsmedewerkers, geachte vertegenwoordigers van etnisch-culturele minderheden, beste vrienden,

Vandaag werd er hard gewerkt. Er werd schitterend, rustig en sereen gediscussieerd. We probeerden duidelijk te formuleren wat voor ons belangrijk is. We tonen immers opnieuw onze bereidheid om met het beleid de dialoog aan te gaan. Ja, we willen participeren aan het gemeenschapsleven op een constructieve manier. We willen onze verantwoordelijkheid opnemen maar er zijn nog heel veel hinderpalen.

Jammer genoeg moeten we vaststellen dat diegenen die zeggen dat ze naar ons willen luisteren, vandaag tijdens de werkzaamheden van de werkgroepen duidelijk afwezig waren. Daarom willen we spreken en hopen dat er nu geluisterd wordt, op een ernstige manier. We, dat zijn wij allemaal. Een gans Forum van etnisch-culturele minderheden – allochtonen, vluchtelingen en woonwagenbewoners. Een divers Forum dat een uitnodiging is aan de beleidsverantwoordelijken om een **gesprekspartner** te zijn. Het is trouwens als dusdanig dat het Forum erkend is. Gesprekspartners zijn partners op gelijke voet, ze zijn bereid om naar elkaar te luisteren, om samen te werken aan een **visie** die een **gecoördineerd beleid** mogelijk maakt, aan een beleid dat zich niet blind staart op cijfers maar vooral kwaliteit moet nastreven.

O ja, er zijn initiatieven, iedere minister heeft er wel een paar, af en toe krijgen we wel een paar miljoenen als cadeau, maar wat brengt het op? De bevoegdheden zijn zo verdeeld dat de ene initiatiefnemer van de andere niet afweet en wij van het kastje naar de muur worden gestuurd. Hoe dikwijls krijgen we het niet te horen: "dit is mijn bevoegdheid niet." Elke minister gebruikt zijn eigen principes, zijn eigen terminologie, zijn eigen definitives.

Een mooi voorbeeld hiervan is de verrassing die Minister Anciaux ons in de schoot heeft geworpen: volgens zijn definitie zijn **personen van etnische afkomst uit landen van de Europese Unie plots geen migranten meer**. Maar die nieuwe definitie heeft wel zeer verregaande gevolgen. Is daar overleg over gepleegd? Wat denkt de coördinerende minister van gelijke kansen daarvan? We kunnen het niet genoeg herhalen: een goed beleid kan niet zonder visie.

Vanuit een goed onderbouwde gedragen visie kan aan een **integraal beleid** gewerkt worden. Zo een beleid hebben we nodig, op **continue basis** over de legislaturen heen. Het effect van een beleid is immers pas zichtbaar na een lange tijd. Te snel veranderen schept alleen maar verwarring. Het werkt contraproductief. Op enkele jaren tijd hebben we ons moeten inwerken en aanpassen aan meerdere richtlijnen, en iedere keer worden ze zonder enige evaluatie vervangen door weer andere. Dit is voor niemand leuk, ook voor ons niet. Migrantten moeten zo al genoeg op de toppen van hun tenen staan. We komen binnen in een maatschappij in volle beweging, een samenleving waar we de spelregels leren kennen. We doen ons best, maar geef ons de tijd om bij te benen.

Migrantten zijn geen aparte groep maar een deel van onze samenleving. We maken er niet alleen deel van uit, we zijn medespelers, medemakers, we maken de samenleving tot de onze en brengen er nieuwe elementen in aan. In een open, democratische,

tolerante multiculturele en diverse samenleving zijn alle spelers gelijkwaardig, elk met zijn sterktes en zwaktes, zijn voorgeschiedenis en zijn toekomst. Ons verhaal is er één van **culturele diversiteiten**. Horizontaal want we zijn van verschillende etnieën. Verticaal want er zijn verschillende generaties. Het wordt dus een complex beleid. Niemand kan dit voor ons doen. We moeten het gewoon samen doen en daarvoor is er het Forum en de basis die het Forum draagt. We hebben een sterk **middenveld** nodig, we zijn bezig het te maken. Ook daar moet de nadruk gelegd worden op kwaliteit. De deskundigheid, de aanwezigheid moet zichtbaar gemaakt worden. We hebben een **sterk Forum** nodig want er is veel werk aan de winkel. Dat vele werk wordt nu gedaan door zeer gemotiveerde vrijwilligers en die vrijwilligers hebben een stevige professionele ondersteuning nodig en een goed uitgebouwd secretariaat. Daarover beschikt ons Forum tot dusver niet.

Ik wil afsluiten met een oproep aan alle ministers en beleidsverantwoordelijken en in het bijzonder de coördinerende minister van gelijke kansen: laat ons samen rond de tafel gaan zitten om een stevige, coherente visie te ontwikkelen en een logisch consequent beleid te maken. We willen immers met gelijke kansen participeren aan een samenleving die ook de onze is.

Dank U.

Slotwoord

**Minister Mieke Vogels,
Vlaams Minister van Welzijn, coördinerend Minister voor het
minderhedenbeleid**

Ik wil jullie danken voor jullie mooie woorden. Het is heel goed dat jouw toespraak voor de mijne kwam, dan kan ik er nog even op reageren.

Dames en heren, Mevrouwen Senatrices, ik zou willen starten met u te feliciteren voor de schitterende prestatie van vandaag. Ik heb een klein beetje de geboorte van het Forum meegemaakt, het was niet altijd even gemakkelijk en vanuit de overheid vragen wij u ook nogal wat: om met alle etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen samen aan tafel te gaan zitten om dan gesprekspartner te worden voor die overheid. Ik heb een diep respect voor iedereen die zijn schouders eronder gezet heeft en voor iedereen die ervoor gezorgd heeft dat we staan waar we vandaag staan. Proficiat.

Bovendien ben ik erg gelukkig met het thema van deze eerste feestelijke Open Forumdag: de participatie van etnisch-culturele minderheden aan het gemeenschapsleven in Vlaanderen. Ik denk dat dit thema om heel wat redenen juist op zijn tijd komt. Eerst en vooral speelt het een stukje in op het groeiend bewustzijn van de beleidsmakers dat wij de voorbije decennia wel wat fouten gemaakt hebben in het integratiebeleid. Het was ook niet zo makkelijk: we leven in een wereld die razendsnel evolueert en waar we op enkele decennia tijd vanuit bewust georganiseerde migratiestromen van gastarbeiders naar een steeds groter wordende beweging van wereldwijde mensenstromen geëvolueerd zijn.

Als we terugblikken op die voorbije decennia, dan kunnen we zeggen dat er twee grote fouten gemaakt zijn. Eerst en vooral hebben we de mensen die hier kwamen werken, wonen en leven slecht **onthaald**, niet onthaald. We hebben ze nooit aangeboden om onze taal te leren, wij hebben ze nooit aangeboden om een stukje de weg te gaan met onze manier van leven. Deze regering heeft onthaalbeleid "inburgering" genoemd, ik hoor liever onthaal, maar 'what's in a name'? Het programma dat erachter zit is goed, en vandaag investeren wij al meer dan 1 miljard in inburgeringstrajecten of onthaaltrajecten en voor volgend jaar is er 300 miljoen meer voorzien. Nederlands als tweede taal, maatschappelijke oriëntering, toeleiding tot de arbeidsmarkt, het blijft de optie om tegen het einde van deze legislatuur aan elke nieuwkomer dat traject aan te bieden. Mensen goed onthalen is belangrijk, maar het is geen garantie voor inburgering of geen garantie voor integratie liever. Een inburgeringsbeleid past nog altijd in dat typische concept van de burger, de individuele benadering, weet u, de idee dat **integratie** een individueel proces is als iemand onze taal spreekt: "hij heeft een diploma en hij heeft werk, dan is hij wel geïntegreerd".

Dit is een tweede grote fout die we de voorbije decennia gemaakt hebben, want dit is niet zo. Dat zien we alle dagen. Het is niet de derde generatie die Nederlands spreekt, die hier naar school gegaan is, die vaak een te laag diploma heeft en die werkt, die men echt geïntegreerd kan noemen, die zich goed voelt in die samenleving, die een plaats heeft weten te verwerven in onze samenleving. Een toekomstig beleid voor etnisch-culturele minderheden, moet vertrekken van een concept van integratie dat niet gebaseerd is op

een individueel maar op een **collectief** proces. Iemand die tot een etnisch-culturele minderheid behoort, moet zich eerst goed voelen binnen zijn eigen groep en dan vanuit die eigen groep het gesprek aangaan met de dominante groep. En dat is echt niet zo typisch voor etnisch-culturele minderheden. Dit geldt voor alle groepen die in de samenleving een stukje zwakker staan. Denken we maar aan de individuele arbeider, die nooit zijn rechten zou bekomen hebben, als er geen organisaties waren, geen vakbonden, die woordvoerders naar voor schuiven om in naam van de groep rechten en gelijke kansen te verwerven. Het was ook daarom dat we een beetje heel boos waren op De Gucht, deze week, die zomaar even zegt: “dat stakingrecht, dat gooien we in de vuilbak van de geschiedenis”. Neen, daar zijn mensen voor gestorven.

Uw thema is belangrijk omdat wij vandaag in deze samenleving volop praten en eigenlijk een beetje, gelukkig maar, terug de slinger naar dat middenveld laten bewegen – het middenveld, dat is geen voetbalterm de dag van vandaag, dat gaat over de plaats van organisaties, groepen, socio-culturele verenigingen in deze samenleving en hun kracht om te veranderen, hun kracht om mee beleid te maken. Ik ben dan ook heel erg blij dat de etnisch-culturele minderheden zich op dit moment meer en meer versterken en ook naar buiten komen via hun socio-culturele organisaties. Omdat integratie, het verwerven van gelijke kansen, een collectief proces is, zoals ik al zei. En ik weet wel, in een samenleving waar je zegt: in een democratische samenleving praten woordvoerders van groepen in de eerste plaats tot mekaar in de verkozen organen – en ik weet dat ik mezelf het niet gemakkelijk maak om er nog eens even over te beginnen – maar ik was, ik ben en ik blijf voor **het stemrecht**. En ik zal er blijven voor vechten want dit is het summum, het summum van participatie en gelijke kansen en gelijke rechten. We gaan blijven vechten maar we gaan ook niet blijven wachten. Anderzijds is het ook zo dat de laatste jaren heel wat geëvolueerd is. Lokale en provinciale integratieraden, de overheid erkent de organisaties van etnisch-culturele minderheden als gesprekspartner. En dit Forum is daar misschien dan wel het ultieme bewijs voor. Het Forum verenigt immers de organisaties van allochtonen, gaandeweg vonden ook vluchtelingen en woonwagenbewoners hun plaats binnen het Forum.

Het is van groot belang dat **het Forum** de diversiteit van de etnisch-culturele minderheden in Vlaanderen in zich draagt. Het maakt het mogelijk om de twee opdrachten: belangenbehartiging en interne organisatie van etnisch-culturele minderheden, ten volle waar te maken. Het Forum ontwikkelt visies, bepaalt standpunten, en als minister bevoegd voor de coördinatie van het minderhedenbeleid zal ik het Forum in de toekomst betrekken bij het verder plannen en uitwerken van het minderhedenbeleid. En ik ga mijn collega Anciaux interpellieren over die nieuwe invulling van etnisch-culturele minderheden, ze was mij nog niet bekend [applaus]. Het is in elk geval geen regeringsstandpunt, daarover kan ik u gerust stellen en ik zal zorgen dat het dat ook niet wordt en ik zal in goeie vriendschap met mijn lieve collega Bert zeggen dat hij zich vergist. Het Forum is belangrijk maar het Forum mag ook geen vrijblijvende gesprekstafel zijn. Er zijn teveel vrijblijvende gesprekstafels in dit land van inspraak. Het moet uitgroeien tot vormen van partnerschap waar we samen strategieën ontwikkelen om concrete antwoorden te geven op concrete vragen van achterstelling.

En laat me een paar voorbeelden geven om dat duidelijk te maken. Migrantengezinnen of gezinnen van nieuwkomers, gezinnen van etnisch-culturele minderheden hebben het niet altijd makkelijk in onze samenleving. Ze hebben het niet makkelijk om in een totaal socio-culturele andere identiteit relaties te vormen, kinderen te krijgen. Wij weten dat er heel wat psychologische en sociale problemen zijn en we vinden het belangrijk om de

bestaande zorgsectoren toegankelijk te maken voor mensen van etnisch-culturele minderheden. Er zijn in het verleden al heel wat projecten gefinancierd om dat toch te proberen, maar ik ben ervan overtuigd dat onze mensen dat niet kunnen. Onze verpleegsters kunnen wel een gebroken been repareren of een lichamelijke kwaal verhelpen – en dan nog, want achter een lichamelijke kwaal zit altijd een stukje psychologie – maar als het gaat over het hart en de ziel van mensen, hun relaties en de relaties met hun kinderen, dan is die drempel, geen drempel van financiële aard, maar een drempel van psychologische, sociaal-culturele aard. Vandaar dat we vorig jaar besloten hebben om binnen onze eigen verantwoordelijkheid, de projecten in het kader van het decreet etnisch-culturele minderheden, te besteden aan die organisaties van migranten, die zelf programma's opzetten binnen de welzijnsector, ondersteuning van relaties, ondersteuning van gezinnen.

En wat me daarbij opgevallen is, en daar heb ik al wel met mijn collega Anciaux over gesproken naar aanleiding van zijn nieuw decreet over de **socio-culturele organisaties**, dat nu wel een beetje goed zit, maar wat mij daar opviel, en u hebt er ook even naar verwezen, is dat zelforganisaties al die ingewikkelde regels hier eigenlijk verschrikkelijk moeilijk vinden. Men zegt: “wij willen een concreet project opzetten om de relatie tussen mannen en vrouwen te verbeteren”. En dan zeggen wij ok, maar dan moeten jullie een vzw zijn, je moet zoveel mensen in uw raad van bestuur hebben en die en die en die en die voorwaarden. Ik denk dat het onwaarschijnlijk belangrijk is dat wij samen met het Forum eens bekijken of we niet een aantal cursussen kunnen organiseren in de provincies over hoe je nu hier in Vlaanderen eigenlijk aan subsidies geraakt, wat je daarvoor moet doen. Een vzw, wat dat is. Aan welke voorwaarden die moet voldoen, wie er in de raden van bestuur zit, wat je moet doen. Dus gewoon van: ‘hoe organiseer ik me zodanig dat de subsidiestromen ook voor mij toegankelijk worden?’ Ik denk dat dat enorm belangrijk is, ook in het kader van het nieuwe decreet van Anciaux.

Hetzelfde zou ik kunnen zeggen naar de **preventieve gezondheid** toe. Wij werken hard, o.a. binnen Kind & Gezin om alle nieuwe groepen, alle nieuwe etnisch-culturele minderheden – en dit is een enorme evolutie de laatste tijd, zoals ik al zei – om die toch te bereiken en op een gelijkwaardige manier en een aanbod te doen de eerste jaren na de geboorte zodanig dat hun kind gelijke kansen krijgt naar gezondheid toe. Maar ik denk dat we ook daar nog niet zijn en dat we vooral, en dat in het kader van de Vrouwendag van 11 november die dit jaar over gezondheid gaat, dat we iets moeten doen voor vrouwen van etnisch-culturele minderheden, allochtone vrouwen en hun gezondheid. Ik probeer dat samen met een aantal vrouwen uit de allochtone gemeenschap uit te werken om daar ook een antwoord te geven en om bijvoorbeeld de preventieve gezondheidszorg ook voor allochtone vrouwen toegankelijk te maken. Borstkankerscreening voor vrouwen tussen 50 en 69 jaar kost de gemeenschap op dit moment heel wat geld, maar we zien dat ze niet of veel minder toegankelijk is voor vrouwen van de allochtone gemeenschappen. Samen zoeken hoe we die gezondheidszorg ook voor vrouwen uit de allochtone gemeenschap toegankelijk kunnen maken, is één van mijn grote bekommernissen.

Als u het mij toelaat wil ik toch nog even iets zeggen over de **jeugd** en over de jongeren. Ik ben het uiteraard in grote mate eens met de stellingen die hier naar voorgebracht zijn vanuit die werkgroep, maar ik wil ook iets zeggen over de grote ongerustheid die ik ervaar met betrekking tot de probleemjongeren. Het is zo dat jongeren vaak te weinig, vaak geen perspectief hebben, te weinig opleidingskansen, en eigenlijk hier in het leven hun doel niet echt meer goed zien. Gelijke kansen in het onderwijs zijn daarbij zeer belangrijk maar

we mogen ons niet alleen op het onderwijs fixeren. We moeten jongeren die in het onderwijs niet gelukt zijn ook niet loslaten. Ik ervaar ook grote ongerustheid met betrekking tot de plannen van de federale regering die praat over jeugdgevangenissen en die nog altijd een studie lopende heeft over het verband tussen etnisch-culturele afkomst en criminaliteit. Ik wil zeggen: u kunt op mij rekenen, ik wil uw partner zijn om in de toekomst u en alle jongeren in Vlaanderen in deze samenleving kansen te geven en in deze samenleving perspectieven te bieden. En ik sta achter het plan om een jeugdsanctierecht te maken. In 1965 was ik grote voorstander van de wet op de Jeugdbescherming die ervan uitging dat jongeren onder de 18 jaar geen fouten konden maken. Als jongeren ongepast gedrag vertoonden, zei men, dan heeft dat altijd een sociale oorzaak en dan moeten we daar hulp aan verlenen. Ik denk dat jongeren verantwoordelijkheid hebben en als jongeren fouten maken, ook gestraft moeten worden. Maar dat elke straf ook een tweede kans moet zijn: gevangenisstraf alléén is niet verantwoord, niet bij jongeren en ook niet bij volwassenen. Wij hebben zelf de ervaring met onze gesloten instellingen in Mol. En jongeren van welke origine ook die uit Mol komen, komen na drie of zes maanden terug in hun eigen gemeenschap met het etiket "Mol". Ze zijn niet meer welkom, niet meer in de school waar ze geweest zijn, niet meer bij de werkgever, vaak ook niet in de eigen familie. Ze zijn alleen de held in de bende waar ze uitkwamen en daar stijgen ze in rang. Wij zijn fout bezig. Er zijn een aantal mensen uit de Afrikaanse gemeenschap hier die al die zaken veel beter kennen dan ik, maar ik heb ooit in een boek gelezen dat in de Afrikaanse gemeenschappen, wanneer een jongere de normen van de gemeenschap of van de stam overtreedt, dat er strenge straffen zijn, een verbanning van drie of vier of vijf of zes maanden uit het dorp, maar als die jongere na die vier of vijf of zes maanden terugkomt, dan organiseert het dorp een groot feest. Want dan is hij vrij van straf en krijgt hij een nieuwe kans. Ik denk niet dat wij in onze samenleving grote feesten moeten organiseren voor jongeren die terugkomen van Mol, maar ik denk wel dat wij op een totaal andere manier moeten aankijken tegen jeugdcriminaliteit, ongeacht de herkomst van jongeren. En dat we moeten zeggen dat een straf ook altijd een nieuwe kans is. Als wij ons bij jongeren tussen 14 en 18 jaar beperken tot het opsluiten, en daarna terug in de bende, en weer opsluiten, dan zijn we pas misdadig bezig. De gemiddelde leeftijd de dag van vandaag is zowat 78 jaar, en eigenlijk zijn we dan bezig jongeren van 14 jaar al af te schrijven voor de rest van hun leven. Dit is onaanvaardbaar. Vandaar dat wij zeggen: wij willen onze verantwoordelijkheid nemen in Vlaanderen en wij willen dat doen door jongeren te straffen als het nodig is, maar in die straf altijd een tweede kans te steken. Je kan het je eigenlijk een beetje indenken als een jongere die normen overtreedt, of een kleine die je even voor een paar uur op zijn kamer zet, en tegen wie je zegt: "denk nu maar eens goed na, en we gaan nu samen zien, hoe je naar de toekomst op een andere manier perspectief bouwt in je leven." We maken samen afspraken. En die jongere die even op zijn kamer zit in Mol, wordt niet alleen de pampa's ingestuurd, terug de wijk ingestuurd, maar wordt daarna in zijn eigen gemeenschap verder opgevangen in een aangepaste voorziening. Die niet alleen met de jongeren werkt, maar die ook met de ouders werkt, die met de omgeving werkt, die met de school werkt. Die zorgt dat er een tweede kans komt. Een tweede kans komt in de eerste plaats voor die jongere in zijn eigen omgeving. Dit kunnen wij niet doen zonder dat we, als het over allochtone jongeren gaat, ook de allochtone gemeenschap meekrijgen. Wij moeten samen met alle gemeenschappen zorgen dat we onze jongeren nieuwe kansen en nieuwe perspectieven geven. En als dat lukt, dan geef ik een heel groot feest. Dat is beloofd.

We zijn samen ook partner in het **bestrijden van racisme**, en dit zijn moeilijke tijden, tijden van oorlog, maar ook tijden van mooie momenten. Momenten van solidariteit. Ik

was er gisteren niet bij in Gent⁸, ik heb ook mijn haar niet laten afscheren want ik heb zo al een blaaskop, en zonder haar zou het helemaal geen zicht zijn. Dus ik was niet in Gent maar mijn hart was in Gent en ik heb het op de media gezien en het doet goed omdat je toch een beetje het signaal krijgt dat je vele jongeren niet meer indoctrineert met verhalen over de duivel van dienst, die dit keer in Afghanistan woont. Tien jaar geleden in Irak, nu woont hij in Afghanistan. Die dan een soort vrijgeleide heeft om de meest arme mensen eigenlijk in oorlog te storten. Er is veel reactie, ook van jongeren.

De wereld is ons dorp ook, dat is **globalisering**. Jongeren van vandaag hebben de wereld rondgereisd, voelen die wereld ook een stukje als hun dorp en dat dorp is groot genoeg om iedereen kansen te geven. Als er maar wederzijds respect en solidariteit is. Een nieuw integratiebeleid moet een goed onthaal voor nieuwkomers inhouden, moet rekening houden met diversiteit, leren omgaan met andere culturen, niet assimileren maar met diversiteit leren omgaan. Dat is trouwens ook de basis van dit Forum.

U ziet, ik verwacht veel van u, **u mag ook veel van mij verwachten**. Ik ga de komende maanden samen met u zoeken hoe we het Forum kunnen versterken en eventueel indien nodig ook beter kunnen ondersteunen en ik wil een aantal suggesties die ik vandaag hier gehoord heb alvast meenemen. Eén die niet zo moeilijk is maar toch wel heel leuk, wil ik eigenlijk vandaag toezeggen: 'Zeg niet te gauw, ik vind geen vrouw.' Het boekje met alle vrouwen, wel, ik ga middelen vrijmaken om samen met Gelijke Kansen iets dergelijks te maken voor migranten, om migranten zichtbaar te maken. En we moeten samen een titel zoeken, ik was daarjuist eventjes aan het denken. 'Zeg niet te gauw, ik vind geen allochtoon' dat klinkt eigenlijk niet. Het zou bijvoorbeeld kunnen zijn: 'Kijk wat ik toon; een allochtoon', is dat niet mooi [applaus]... Betere suggesties zijn welkom.

⁸ N.a.v. een Europese top in Gent waren op 19 oktober verschillende acties van 'democratisch-globalisten', tegen een ongebreideld kapitalisme en tegen oorlog. Onder de slogan 'Een ander Europa voor een andere wereld' stapten ze door de straten van Gent. In een ludieke actie voor 11.11.11. lieten verschillende mensen hun hoofd kaalscheren.

Bijlagen

1. Open Forumdag in de Pers

(g.teg.), Voor Anciaux zijn Italianen, Grieken en Spanjaarden geen migranten meer.
In: *De Standaard*, 22 oktober 2001.

DE FOER, Steven, Anciaux “op ziel getrap” door Spaans-Italiaans verwijt.
In: *De Standaard*, 23 oktober 2001.

DE ZUTTER, Jan, Meer subsidies voor migrantenverenigingen die samenwerken.
In: *De Morgen*, 23 oktober 2001.

Tijdschriften

VAN ROY, Wim, Een open forum voor de etnisch-culturele minderheden.
In: *ter-zake*, nr. 10, dec. 2001, p.12.

(an.), Open Forumdag.
In: *In kleuren, multicultureel contactblad voor Genkse migrantenorganisaties*. Jg.7, nr.4, nov.-dec. 2001, p.16.

(FDJ, KD), De participatie van minderheden aan het Vlaamse en Brusselse gemeenschapsleven.
In: *Het huis van Palmyra*, jg.7, nr.25, nov.-dec.-jan. 2001-2002.

(S.Y.), Open Forumdag: 20 oktober 2001.
In: *Arena*, jg.7, nr.4, dec.-jan.-febr. 2001-2002.

2. Programma

09.30u: inschrijving + onthaal met koffie en thee

10.00u: welkomstwoord, schets van het Forum en introductie op het programma – Christopher Oliha (woordvoerder Forum)

10.15u: “participatie van etnisch-culturele minderheden aan het gemeenschapsleven in Vlaanderen en Brussel op gemeentelijk vlak” - Wim Van Roy (De Wakker Burger)

10.45u: vraagstelling door publiek – moderator: Sylvain Van Labeke (ICCM)

11.05u: korte uiteenzetting over ontstaan en methodiek van de werkgroepen

11.15u: pauze met muzikale omlijsting

11.30u: drie werkgroepen (jeugd, onderwijs en media) met als opdracht: werken aan richtlijnen

12.45u: lunch

14.00u: vervolg werkgroepen

15.15u: pauze met muzikale omlijsting

15.45u: besluit van de dag

16.00u: slotwoord door Mieke Vogels (Vlaams minister van Welzijn)

16.15u: multiculturele receptie met theeceremonie verzorgd door de kern “ontspanning” - VOEM met muzikale omlijsting door de kern “muzische vorming” – VOEM

17.00u: einde

3. Lijst van de deelnemende organisaties

Organisatie	Deelname Werkgroepen
(onbekend)	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
(onbekend)	Wg Jeugd (Vm) Wg Media (Nm)
(onbekend)	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)
(onbekend)	Wg Jeugd (Vm) Wg Media (Nm)
(onbekend)	Wg Jeugd (Vm) Wg Media (Nm)
(onbekend)	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
(onbekend)	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
(onbekend)	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
(onbekend)	
(onbekend)	
(onbekend)	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
A.N.B.	
A.N.B.	Wg Media (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
A.T. Alegria	Wg Jeugd (Vm) Wg Media (Nm)
ACLI	Wg Media (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
ACLI Vlaanderen	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)
ACLI-Vlaanderen	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)

Organisatie	Deelname Werkgroepen
LAF	Wg Media (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
LAF	Wg Media (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
LAF	Wg Jeugd (Vm) Wg Media (Nm)
Literatuur	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)
MANANTIAL	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
MAUS	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)
MCCA	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Migrantenvrouwen - Wereldvrouwen	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
Ministerie Vlaamse Gemeenschap - Dep. Welzijn	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
Ministerie Vlaamse Gemeenschap - Volksontwikkeling	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
MINTH	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
MULTICULT	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
Narcecegi	Wg Onderwijs (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Nigerian Women Association Belgium	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
NUARD	Wg Onderwijs (Vm) Wg Jeugd (Nm)
NUARD	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
NUARD	Wg Onderwijs (Vm) Wg Jeugd (Nm)

ACLI-Vlaanderen	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)
ACLI-Vlaanderen	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)
AFEM	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)
AIF	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
AIF	Wg Jeugd (Vm) Wg Media (Nm)
AIF	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
AIF	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
ARTE BRASIL	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Artevelde Hogeschool	
Artevelde Hogeschool Gent	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Ass. Regionale Calabresi	Wg Jeugd (Vm) Wg Media (Nm)
Ass. Regionale Emilia Romagna	Wg Media (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
BNCTO	Wg Media (Vm)
Brong - Ahafo Association	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
CAAD	Wg Jeugd (Vm) Wg Media (Nm)
CARE	
Casa Chile - Solidaridad y Desarrollo	Wg Onderwijs (Vm) Wg Jeugd (Nm)
CDF	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
CDF	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)

NUARD	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Onthaal & Promotie Brussel	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Onthaal & Promotie Brussel	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
OPB vzw	Wg Media (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
PERBEL	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
Platform Afrikaanse Gemeenschappen	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Platform Afrikaanse Gemeenschappen	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
Platform Afrikaanse Gemeenschappen	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
PRIC Hasselt	
PRIC Limburg	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
PRIC Limburg	Wg Media (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
PRIC Limburg	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
PRIC Vlaams-Brabant	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
PRIC Vlaams-Brabant	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
PRISMA	
Provincie Antwerpen - Welzijn	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
ROGO	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
RUG	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
RUG	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)

CDF	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
CGKR	Wg Media (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Chinese Vrouwenwerking	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
COASCIT	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
COV	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
De Standaard	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
De Wakkere Burger	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Departement Onderwijs	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Dienst Sociale Zaken Genk	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)
ETKI	
ETKI	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
EVA's	Wg Media (Nm)
Federatie Open Scoutisme	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Filipiana Europa	Wg Onderwijs (Vm) Wg Jeugd (Nm)
FMDO	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
FMDO	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
FMDO	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
FMDO	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)

RVDAGE - A.N.B.	
SAMPAGUITA	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
SAMPAGUITA	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
SENAAT	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
SENAAT	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
Spaanse Jongeren	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
STREETMUSIC	-
STREETMUSIC	-
Truth	Wg Jeugd (Vm) Wg Media (Nm)
Truth	Wg Media (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Turks Cultureel Centrum	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Turkse Unie van België	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
Turkse Unie van België	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Turkse Unie van België	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Turkse Unie van België	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Turkse Unie van België	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)

FMDO	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
FMDO	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Forum	-
Forum	-
FOV	Wg Jeugd (Vm)
FOV	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
FZO	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
FZO	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Gemeenschapscentrum De Vaartkapoen	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
GHANABA	Wg Onderwijs (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Guldali	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Haven	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
HIWAR	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
ICCM	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
ICCM	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
ICCM	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
ICCM	-
Integratiedienst Antwerpen	Wg Onderwijs (Vm) Wg Jeugd (Nm)

Turkse Unie van België	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
TURNKEY	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
UNIZO Brussel	Wg Media (Nm)
VGC	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Vice Versa	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
VLOR	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Vluchtelingen	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Vluchtelingen	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
VMC	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
VMC	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
VMC	-
VMC	-
VMC	-
VMC	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
VOEM	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
VOEM	-
VOEM	-
VOEM	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)

Intercultureel Netwerk Gent	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
Intercultureel Netwerk Gent	Wg Onderwijs (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Intercultureel Netwerk Gent	Wg Onderwijs (Vm) Wg Media (Nm)
Internationaal Comité	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
Internationaal Comité	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
Internationaal Comité	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Internationaal Comité	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Internationaal Comité	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Internationaal Comité	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Internationaal Comité	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)
IPI	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Jongerenvereniging Diest	Wg Media (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Kabinet Vlaams Minister Anciaux	Wg Jeugd (Vm) Wg Jeugd (Nm)
Kabinet Vlaams Minister Van Mechelen	Wg Media (Vm)
Kabinet Vlaams minister Vogels	-
Kerkwerk Multicultureel	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Kleur Bekennen	Wg Jeugd (Vm) Wg Media (Nm)
Kleur Bekennen	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
La Barca dei Comici	Wg Media (Vm) Wg Onderwijs (Nm)

VOEM	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
VOEM	-
VOEM	Wg Jeugd (Vm) Wg Media (Nm)
VOEM	
VOEM	
VOEM	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Vrouwenstem	
Vrouwenstem	Wg Jeugd (Vm) Wg Media (Nm)
Vrouwenstem	Wg Jeugd (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Vrouwenwerking BUKET	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
Vrouwenwerking BUKET	Wg Onderwijs (Vm) Wg Onderwijs (Nm)
vzw TSJETSJENIE	Wg Media (Nm)
vzw TSJETSJENIE	Wg Media (Nm)
vzw TSJETSJENIE	Wg Media (Nm)
vzw Vooruitgang	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
Wereldwijd	Wg Media (Vm) Wg Media (Nm)
Woonwagenbewoners	
Woonwagenbewoners	

